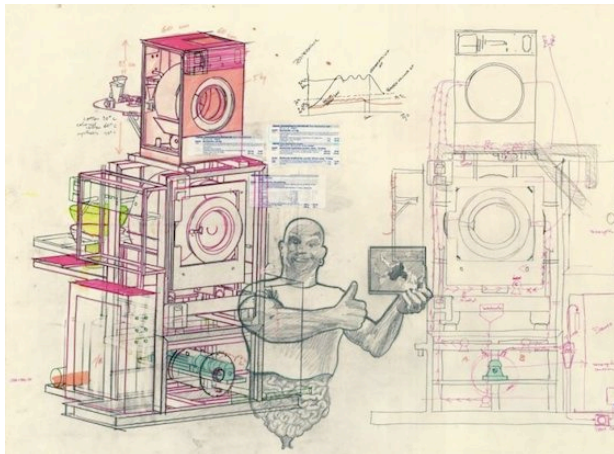

Ο κόσμος των επιχειρήσεων εναντίον του κόσμου των αγορών. Η Δεξιά μεταξύ αφελειών και αντιφάσεων

Νίκος Τολιόπουλος

Εν μέσω θέρους, βρισκόμαστε ενώπιον της πλήρους κατάρρευσης της τουριστικής βιομηχανίας και του παραγωγικού μοντέλου, που είχε σχηματισθεί γύρω από αυτήν. Η χώρα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες και δαπάνησε τεράστια κεφάλαια για την προώθηση του κλάδου. Το

εγχείρημα φαινόταν, μέχρι σήμερα, οικονομικά αποτελεσματικό, αν και γεωγραφικά εξαιρετικά ανομοιόμορφο. Της σημερινής κατάρρευσης του τουριστικού κλάδου είχε προηγηθεί η κατάρρευση της βιομηχανίας. Εμείς εδώ στην Ημαθία, τυγχάνει να έχουμε το θλιβερό προνόμιο να γνωρίζουμε από κοντά τα αποτελέσματα της αποβιομηχάνισης, πρώτα με την παρακμή της άλλοτε κραταιάς ζώνης της Νάουσας και κατόπιν με την ζώνη του Πλατέως. Τώρα λοιπόν, που οι εναλλακτικές περιορίζονται, αρχίζει για ακόμη μια φορά η συζήτηση για το παραγωγικό μοντέλο της χώρας: σε τι θα πρέπει η εγχώρια παραγωγική δύναμη να στραφεί και με ποιον τρόπο να το υλοποιήσει. Επειδή, όμως, η συζήτηση για την αναζήτηση πιο προσοδοφόρων οικονομικών παραγωγικών μοντέλων δεν περιορίζεται στην Ελλάδα, αλλά γίνεται διεθνώς, είναι χρήσιμο να δούμε την συζήτηση, που έχει ανοίξει στην Γαλλία σχετικά με το θέμα. Η Γαλλία, παραδόξως, μοιράζεται μια θλιβερή ιδιαιτερότητα με την Ελλάδα, καθώς είναι οι δύο πιο αποβιομηχανοποιημένες οικονομίες της ΕΕ.

Ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας και ο πλούτος, που προέρχεται από αυτόν, έχουν ορισμένες σημαντικές ιδιαιτερότητες για το σύνολο της οικονομίας και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών μιας χώρας. Σε μια πρόσφατη συνέντευξή του, δημοσιευμένη την 23^η Ιουλίου στην *Le Figaro* - ναυαρχίδα του γαλλικού δεξιού τύπου- ο Claude Sicard, οικονομολόγος, ειδικός σε θέματα βιομηχανίας και σύμβουλος του γκρουπ της Renault, συσχετίζοντας τον πλούτο που παράγεται από την βιομηχανία με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, παρατηρεί ότι όσο μικρότερη συμμετοχή έχει ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας στον σχηματισμό του ΑΕΠ, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη κάλυψης από το Κράτος του εισοδηματικού κενού που προκύπτει, λειτουργώντας είτε ως εργοδότης είτε ως κοινωνικός αρωγός. Αυτή η

παθογένεια μακροπρόθεσμα οδηγεί σε ασφυξία την οικονομία με τις συνέπειες να αποτυπώνονται στο επίπεδο απασχόλησης. Το συμπέρασμα απλό: εξαιτίας της αποβιομηχάνισης, η οικονομία δεν μπορεί να κινητοποιήσει τους πόρους της. Το κράτος, για να διατηρήσει την κοινωνική συνοχή αναγκάζεται να καλύψει τα εισοδήματα και το καθοδικό σπινάλ συνεχίζεται.

Προκειμένου να μπει ένα φρένο σε αυτή την παλινδρόμηση, ο συνεντευξιζόμενος συγκλίνει με την απόφαση του πρωθυπουργού Castex στην επαναφορά ενός παλιού γκωλικού θεσμού: την Επιτροπή Γενικού Σχεδιασμού. Υποψήφιος να αναλάβει υπεύθυνος της επιτροπής είναι ο F. Bayrou και σκοπός της επιτροπής θα είναι να εκπονηθεί ένας σχεδόν κεντρικός σχεδιασμός της οικονομίας, ο οποίος να αναζητήσει δράσεις στους τομείς προτεραιότητας της γαλλικής βιομηχανίας. Χωρίς αμφιβολία, πρόκειται για μια ιδέα, η οποία θα φανεί παράδοξη σε μεγάλο μέρος της αφελούς δεξιάς. Και μάλιστα, ο Sicard προχωράει ένα βήμα παραπέρα, τονίζοντας την αναγκαιότητα εγκατάλειψης του αγγλοσαξωνικού φιλελευθέρου μοντέλου της αγοράς και την επιστροφή σε ένα εμποροβιομηχανικό πρότυπο. Η πρότασή του βρίσκεται, συνεπώς, στον αντίποδα των προτάσεων της επιτροπής Πισσαρίδη, η οποία θεωρεί, ότι η οικονομία θα προσανατολιστεί από μόνη της, αρκεί να αρθούν ορισμένα εμπόδια.

Η αγωνία ανάσχεσης της οικονομικής δυσπραγίας και εκτόνωσης της κοινωνικής έντασης φαίνεται να κινητοποιεί ένα πιο σοβαρό τμήμα της δεξιάς κοινωνικοπολιτικής ελίτ στην αναζήτηση πρακτικών παρεμβατισμού από το Κράτος σε επίπεδο κατεύθυνσης της παραγωγής πλέον. Όμως, όσο ενδιαφέρουσα κι αν κρίνεται ως πρόταση, δεν παύει να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. Δύο κατά την γνώμη μου είναι τα κυριότερα. Το πρώτο αφορά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η δομή του ευρωσυστήματος θέλει μια κεντρική τράπεζα αποκεντρωμένη κι ανεξάρτητη κατά την άσκηση νομισματικής πολιτικής. Ακόμη και σήμερα, σε κατάσταση σοβαρής οικονομικής κρίσης, η ΕΚΤ αντί να εκδώσει νέο χρήμα, δανείζεται από τις χρηματαγορές, προκειμένου να επιχορηγήσει τα κράτη μέλη, δημιουργώντας εξαγωγική ασφυξία σε ορισμένα εξ αυτών. Το δεύτερο πρόβλημα αφορά την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας από την έκθεσή της στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, ειδικά κατά το στάδιο ανάπτυξής της. Ο προστατευτισμός, πράγματι, έχει επανέλθει στο παγκόσμιο εμπόριο. Αυτή η επάνοδος, όμως, είναι αυτονόητο, ότι δεν μπορεί να παραγάγει εξαγωγικά πλεονάσματα. Επομένως, εάν η οικονομική «πίτα» δεν μπορεί να μεγαλώσει με εξαγωγές, τότε ποια είναι η εναλλακτική; Μια αύξηση του πλούτου εντός των τειχών της χώρας, με άρση των ανισοτήτων, όπως προτείνει ο Th. Piketty ενδεχομένως να είναι μια ενδιαφέρουσα ιδέα.

Η οικονομική κρίση που σοβεί εδώ και τρεις δεκαετίες, εξαιτίας των μετασχηματισμών, που επέφερε η 4^η Βιομηχανική επανάσταση και επέτεινε η υγειονομική κρίση, αλλά και η γεωπολιτική κρίση αναγκάζει στην εγκατάλειψη αφελών πολιτικών. Ακόμη όμως και πιο σοβαρές προτάσεις δεν σημαίνει, ότι στερούνται αντιφάσεων. Αντιφάσεις, που αν οι σύγχρονες κοινωνίες δεν καταφέρουν

να επιλύσουν με προσδευτικό και δίκαιο τρόπο, τότε το φάσμα μιας ανεξέλεγκτης ακραίας σύγκρουσης, εξαιτίας των εντεινομένων ανταγωνισμών, θα μπορούσε να κάνει την επανεμφάνισή του.